

Zwarte ruiter (*Tringa erythropus*) A161

1. Status:

Niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel [cq. watervogel] zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000 relevant als niet-broedvogel.

2. Kenschets

Beschrijving: Zwarte ruiters broeden in subarctische en arctische gebieden in Finland, Scandinavië en Rusland en overwinteren in Afrika, zowel langs de kusten als in zoetwatergebieden ten zuiden van de Sahel. De zware ruiter is in Nederland alleen aanwezig als doortrekker en wintergast in zeer klein aantal. In de wintermaanden worden in Nederland gemiddeld slechts 95 zwarte ruiters waargenomen, meestal in het Deltagebied. De soort komt zowel in zoute intergetijdengebieden als in het binnenland voor. De grootste concentraties zwarte ruiters zijn te vinden tijdens de doortrek in het najaar en in het voorjaar in het intergetijdengebied, vooral langs de vastelandskust van de Waddenzee. In de Delta zijn de aantallen lager dan in de Waddenzee.

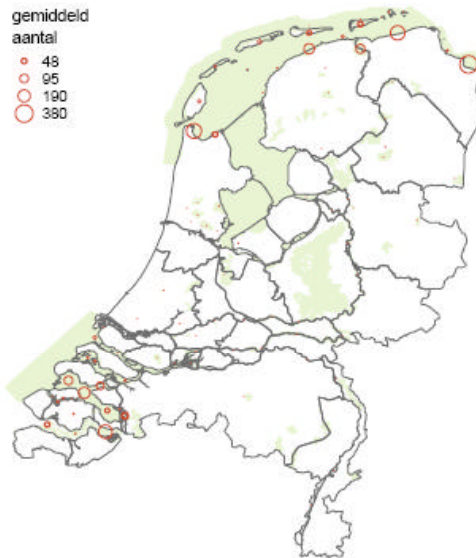
Relatief belang binnen Europa: De staat van instandhouding van de zwarte ruiterspopulatie in de Europese Unie is volgens 'BirdLife' ongunstig. De broedgebieden van de in Europese Unie verblijvende zwarte ruiters liggen in het noorden van Scandinavië, Finland en Noordwest-Rusland^{25[1]}. Deze populatie wordt geschat op ca. 100.000 vogels (77.000-131.000 exemplaren). Hiervan verblijft omstreeks 8% in Nederland. Nederlandse 'wetlands' worden gebruikt als ruigebied.

3. Bijdrage van gebieden

Huidige verspreiding en voorkomen binnen Nederland: De verspreiding van de zwarte ruiter lijkt zich nadrukkelijk tot een aantal specifieke gebieden in de Waddenzee en in de Ooster- en Westerschelde te beperken. Toch zijn zwarte ruiters ook in het binnenland aanwezig, vooral in Noord-Holland, Flevoland en in het gebied van de grote rivieren, maar van grote concentraties is over het algemeen geen sprake. In Nederland overwinteren gemiddeld slechts 95 exemplaren, voornamelijk in de Delta. In de nazomer en herfst zijn in de Waddenzee gemiddeld 3.700 zwarte ruiters aanwezig, voornamelijk in de Dollard (maximaal 6.680 exemplaren), op het Balgzand en langs de Fries-Groningse kust. In de Oosterschelde en Westerschelde zijn in dezelfde tijd gemiddeld 1.100-1.200 exemplaren aanwezig

---

^{25[1]} In Griekenland ook West-Siberische broedvogels

Verspreidingskaart zwarte ruiters

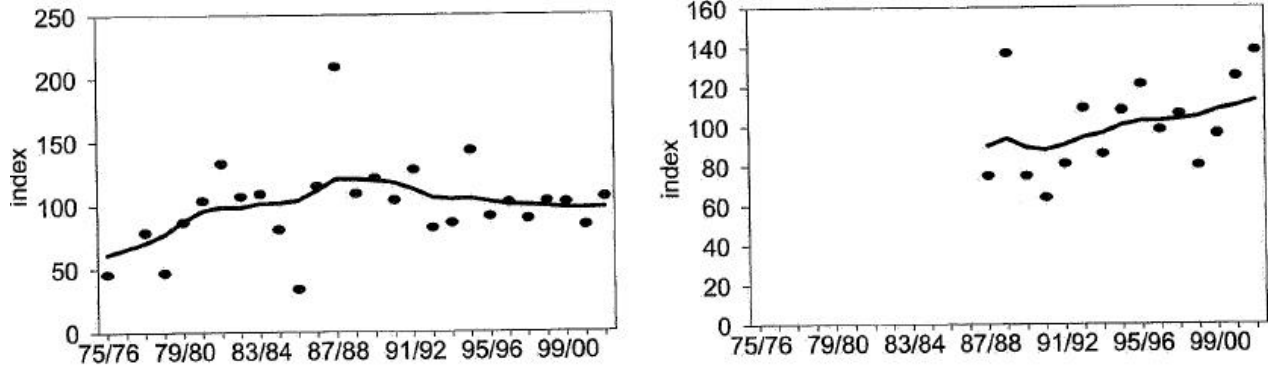
Huidig voorkomen en Natura 2000: Het grootste deel (ca. 100%) van de in Nederland doortrekkende en pleisterende zwarte ruiters concentreert zich in Natura-2000-gebieden. Ook een deel van de vogels die aanwezig zijn in Flevoland en in het gebied van de grote rivieren verblijft in Natura 2000 gebieden.

Gebied	Functie: foerage en/of slapen	Gemiddeld seizoens- gemiddelde 99/00-03/04	Gemiddeld seizoens- maximum 99/00-03/04
(001) Waddenzee	fs	1.200	
(118) Oosterschelde	fs	350	
(122) Westerschelde & Saeftinghe	fs	270	
(008) Lauwersmeer	f	100	
(127) Markiezaat	s		210

Aantallen zwarte ruiters in Natura 2000 gebieden

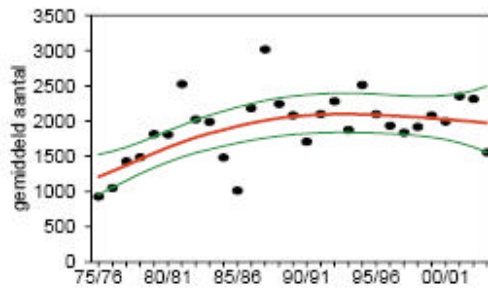
4. Beoordeling landelijk gunstige staat van instandhouding

Trends in Nederland: De omvang van de internationale 'flyway'-populatie van de zwarte ruiters is stabiel. Ook de aantallen in de nazomer en herfst in de Waddenzee en in de Ooster- en Westerschelde zijn stabiel. In de Waddenzee lijken de aantallen van de zwarte ruiters vanaf 1987/88 stabiel tot licht afnemend, terwijl in de Delta de aantallen duidelijk toenemen vanaf 1987/88.

Trend van de zwarte ruiters in de Waddenzee (links) en in de Zoute Delta (rechts) in resp. de periodes 1975-2001 en 1987-2001.

Recente ontwikkelingen: De Nederlandse populatie van de zwarte ruiters is sinds 1981 (1981-2003) stabiel. Ook over de meest recente periode 1995-2003 is de populatie stabiel.

Aantalsontwikkeling zwarte ruiters

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig
De verspreiding van de zwarte ruiters is niet wezenlijk veranderd.

Beoordelingsaspect populatie: gunstig
De populatie van de zwarte ruiters neemt niet af.

Beoordelingsaspect leefgebied: gunstig
De omvang en de kwaliteit van geschikt leefgebied voor de zwarte ruiters nemen niet wezenlijk af.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig
Het is niet te verwachten dat de omstandigheden voor de zwarte ruiters wezenlijk zullen verslechteren.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Behoud van de huidige situatie is voldoende.

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Populatie	gunstig	Gunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig
Toekomst	gunstig	Gunstig
Eindoordeel	gunstig	gunstig

5. Bronnen

- Austin G.E. & Rehfisch M.M. 2003. The likely impact of sea level rise on waders (*Charadrii*) wintering on estuaries. *Journal for Nature Conservation* 11: 43-58
- Austin G.E., Peachel I. & Rehfisch M.M. 2000. Regional trends in coastal wintering waders in Britain. *Bird Study* 47: 352-371.
- Cayford J. 1993. Wader disturbance: a theoretical overview. *Wader Study Group Bull.* 68 (Supplement): 3-5.
- Clemens T. & Lammen C. 1995. Windkraftanlagen und Rastplätze von Küstenvögeln -ein Nutzungskonflikt. *Seevögel* 16: 34-38.
- Davidson N.V. & Rothwell P. 1993. Human disturbance to waterfowl on estuaries: conservation and coastal management implications of current knowledge. *Wader Study Group Bull.* 68 (Supplement): 97-105.
- Ens B.J., Wintermans G.J.M. & Smit C.J. 1993. Verspreiding van overwinterende wadvogels in de Nederlandse Waddenzee. *Limosa* 66: 137-144.
- Holthuijzen Y.A. 1979. Het voedsel van de Zwarte Ruiter *Tringa erythropus* in de Dollard. *Limosa* 52: 22-33.
- Koepff C. & Dietrich K. 1986. Störungen von Küstenvögeln durch Wasserfahrzeuge. *Vogelwarte* 33: 232-248.
- Koffijberg K., Blew J., Eskildsen K., Günther K., Koks B., Laursen K., Rasmussen L.M., Potel P. & Südbeck P. 2003. High tide roosts in the Wadden Sea. A review of bird distribution, protection regimes and potential sources of anthropogenic disturbance. *Wadden Sea Ecosystem* 16. CWSS/TMAG/JMMB, Wilhelmshaven.
- Leopold M.F., Smit C.J., Goedhart P.W., Van Roomen M., Van Winden E. & Van Turnhout C. 2004. Langjarige trends in aantallen wadvogels in relatie tot de kokkelvisserij en het gevoerde beleid in deze; eindverslag EVA II (Evaluatie schelpdiervisserij tweede fase) Deelproject C2. Alterra-rapport 954. Alterra, Wageningen.
- Piersma T. & Koolhaas A. 1997. Shorebirds, shellfish(eries) and sediments around Griend, western Wadden Sea, 1988-1996. Rapport 1997-7. NIOZ, Texel.
- Piersma T., Koolhaas A., Dekinga A., Beukema J.J., Dekker R. & Essink K. 2001. Long-term indirect effects of mechanical cockle-dredging on intertidal bivalve stocks in the Wadden Sea. *Journal of Applied Ecology* 38: 976-990.
- Schekkerman H., Meininger P.L. & Meire P.M. 1994. Changes in the waterbird populations of the Oosterschelde (SW Netherlands) as a result of large-scale coastal engineering works. *Hydrobiologia* 282/283: 509-524.
- Schothorst E. & Veenendaal D. 1999. Verstoring van vogels langs de Groninger Noordkust. *De Grauwe Gors* 27 (1): 7-13.
- Spaans B., Bruinzeel L. & Smit C.J. 1996. Effecten van verstoring door mensen op wadvogels in de Waddenzee en de Oosterschelde. IBN-rapport 202. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen.